

Kris Tavernier

Pinehas, een ijveraar voor God

Numeri 25, Jozua 22

Pinehas, een ijverig en trouw man

De Pinehas waarover het in dit artikel gaat was de zoon van Eleazar en de kleinzoon van Aäron, uit de stam Levi (Ex. 6:24; Joz. 24:33; 1 Kron. 6:4, 50; Ezra 7:5). Hij was hogepriester in de tijd van Jozua (Richt. 20:28). Zijn naam betekent: 'koperen opening/mond'. Hij is zo'n beetje de vergeten held uit de tijd van Israëls reis van Egypte naar het Beloofde Land. Als je de vraag zou stellen wie de belangrijkste mannen waren tijdens de woestijnreis, dan zou je waarschijnlijk Mozes en Aäron als antwoord krijgen, mogelijk ook Jozua en Kaleb – hoewel zij meer bij de verovering van het land betrokken waren. Maar hoeveel zouden er Pinehas noemen? Toch is hij een groot man geweest, die pal stond voor God en Zijn volk op cruciale momenten.

We leren hem kennen als een man met ijver voor God en voor Zijn volk, in diverse situaties. Zo wordt ook na zijn dood naar hem verwezen (zie verder). Is het niet prachtig als dit de herinnering is die men van je heeft? Wie wil zo niet in gedachtenis blijven? In Numeri 25 zien we Pinehas voor de eerste keer optreden voor God en het volk. Zijn eerste opgetekende daad is meteen heel krachtdadig.

De brullende leeuw en de listige slang

Het volk Israël was zo ongeveer in de laatste fase van de woestijnreis aangeland (vgl. Num. 33:48-49). Ze legerden zich ten oosten van de Jordaan, in de velden van Moab (Num. 22:1; 33:50-51; Joz. 1:2), in Sittim (25:1). De schrik sloeg Moab om het hart, en niet ten onrechte (Num. 22:2-3). De Israëlieten hadden kort hiervoor het gebied van de Amorieten in bezit genomen. Zowel het gebied tussen de rivieren de Arnon en de Jabbok (Num. 21:21-30; Deut. 2:24-37), als het gebied boven de Jabbok tot aan de berg Hermon (Num. 21:31-35; Deut. 3:1-11vv.).

Balak, de koning van Moab, spande samen met Midian om de Israëlieten te verdrijven (Num. 22:4-7). Toch openbaarden Moab en Midian hun vijandschap op een verschillende manier. Moab openbaarde zich als de brullende leeuw, die na de mislukte vervloeking door Bileam, de Israëlieten te lijf wilde gaan met het zwaard (vs. 6), een openlijke aanval. In Midian echter zien we de listige slang, die met sluwheid en verleiding een verborgen strijd voert (Num. 25:1-2). Hoe leerzaam is dit voor ons! Een brullende leeuw wordt gemakkelijk ontmaskerd, een listige slang is echter heel wat moeilijker. Wees waakzaam!

De ontrouw van Israël

Toen het volk in de laatste fase van de woestijnreis was aangeland, gebeurde er wat later zo vaak plaatsvond in het land zelf. Lees maar in het boek Richteren (bijv. hoofdstuk 2:11-13,17,19). De Israëlieten verbonden zich met de omringende volken en vervielen tot afgodendienst (Num. 25:2). God had hun nadrukkelijk geboden dit niet te doen (Ex. 23:32-33). Had Hij niet gezegd dat Hij de volken vóór hen zou verdrijven (Ex. 23:20-33; 33:2; 34:24; Deut. 4:38; 7:22; 12:29; 31:3)? Juist vanwege het feit dat die hen tot zonde en afgoderij wilden brengen? Dat is de reden waarom zij verdreven moesten worden. De volken in Kanaän werden niet zomaar verdreven, omdat er nu eenmaal plaats moest komen voor de Israëlieten. Ze werden verdreven vanwege hun daden, die een gruwel waren voor de Heere (zie Deut. 18:9-14). Als die volken hier bleven en de Israëlieten onder hen zouden gaan wonen (wat uiteindelijk gebeurde), dan zouden zij het volk tot afgoderij en andere gruweldaden brengen. Daarom verdreef God de volken van Kanaän. Om dit uit te voeren betrok Hij Zijn volk bij dit voornemen (Num. 33:52; Deut. 18:14). Ik denk dat Hij dit deed, opdat zijzelf zouden leren om de Kanaänitische volken als vijanden te beschouwen.

Wij moeten niet alleen kennis nemen van de dingen die God verafschuwt, maar we moeten ook *zelf* leren die te verafschuwen. Anders gezegd: we moeten niet alleen leren dat God heilig is en de zonde haat, maar we moeten ook zelf heilig worden

en een hekel krijgen aan de zonde. Want er staat geschreven: 'Wees heilig, want Ik ben heilig' (1 Petr. 1:16; vgl. Lev. 11:44-45; 20:7). Daarom moeten wij 'de Midianieten' in ons leven ook als vijanden behandelen (Num. 25:16-17). Daarmee bedoel ik natuurlijk niet het volk van toen. Maar wij kunnen hen vandaag omschrijven als: *alles wat ons van God wegtrekt en onze relatie met Hem verstoort*. Dat moeten we leren verafschuwen, ook al is het verleidelijk en aantrekkelijk, zoals de dochters van Moab ongetwijfeld waren (vs. 1). De ware aard ervan is verdorvenheid en afgoderij; en dat moeten we ontmaskeren. De vijandschap die we hiertegen aan de dag moeten leggen, wordt geïllustreerd in Numeri 31. Daar geeft God Mozes de opdracht te strijden tegen Midian. Het klinkt onchristelijk om vijanden te bestrijden. Dat is het echter niet: *'Overspeligen, weet u niet dat de vriendschap jegens de wereld vijandschap is jegens God? Wie dus een vriend van de wereld wil zijn, maakt zich tot een vijand van God'* (Jak. 4:4). Merk trouwens op dat Pinehas in de strijd tegen Midian ook mee optrok (Num. 31:6).

Wij moeten groeien in de heiliging. Want de verleidingen die op ons afkomen, vinden een aanknopingspunt in ons eigen vlees, waarin de zonde nog woont (Rom. 7:17, 20), en in ons arglistige hart (Jer. 17:9). Zo waren de dochters van Moab aantrekkelijk voor de mannen van Israël, omdat mannen graag mooie vrouwen zien. Bij de afzonderlijke vermelding van Zimri die Kozbi tot zich nam (Num. 25:14-18), mogen we bedenken dat ieder zijn persoonlijke zwakke plekken heeft. Daarom: Geef de duivel geen voet (Ef. 4:27).

Nog voordat het volk het land binnentrok, maakten ze al een kapitale fout. Terwijl God nooit faalt, doet de mens dit vaak wel. Daardoor is het volk niet erin geslaagd de volken daadwerkelijk te verdrijven uit hun grondgebied – met alle gevolgen van dien. En daardoor missen wij ook vaak veel zegen, omdat wij niet erin slagen onze vijanden – dat wat ons geestelijk leven tegenstaat – te overwinnen. Ten gevolge van de ontrouw van het volk liet de HEERE heidense volken aanwezig in het land Kanaän (Richt. 2:20-3:4). Die werden werktuigen in Gods hand om Zijn volk op de proef te stellen (2:22), en hen te oefenen in de strijd (3:2). God neemt niet elke verleiding weg, en wel om te toetsen of ons hart werkelijk voor Hem leeft. We moeten leren verleidingen te ontvluchten, of ze te weerstaan. Wanneer wij de volle zegen missen, zoals Israël het land niet volledig ontving, dan ligt dat aan ons falen, onze ontrouw. God heeft ons immers gezegend met alle geestelijke zegen (Ef. 1:3). Pinehas is het voorbeeld van iemand die trouw bleef, die de strijd aanbond met heilige ijver; en het gevolg daarvan was dan ook zegen! Zowel voor hemzelf als voor het volk.

Het optreden van Pinehas

Als reactie van Gods kant op de ontrouw van het volk was er een plaag ontstaan en stierven er velen. Uiteindelijk zou de plaag aan zo'n vierentwintigduizend mensen het leven kosten (vs. 9). God tuchtigt wie Hij liefheeft. Uit Numeri 25 leren we niet zozeer lessen over onze principiële positie, maar over onze praktische wandel. Op de top van de Pisga zien wij Gods gedachten over Zijn volk (Num. 22-24), in de velden van Moab zien wij Gods reactie op een foute praktijk. Wanneer onze wandel niet beantwoordt aan onze positie in Christus, dan moet God wel optreden. Zijn gedachten over ons veranderen niet, maar de praktijk van ons leven maakt het dan noodzakelijk dat Hij ingrijpt. Hij doet dit uit liefde, zoals een ouder zijn kind terechtwijst uit liefde. In het oordeel over de oversten van het volk, de dodelijke plaag onder het volk en het optreden van Pinehas zien wij Gods antwoord op ontrouw en zonde.

Ondanks de plaag die gaande was en het feit dat er oudsten van het volk terechtgesteld werden (vs. 4-5), was daar toch de zonde van deze Israëliet Zimri. Hij vertoonde een gedrag dat totaal tegenovergesteld was aan dat van Pinehas. Hij verachtte God en het kon hem niet schelen dat het volk gebukt ging onder een plaag. Hij nam de Midianitische Kozbi als vrouw. Dat was de situatie waarin Pinehas voor het eerst optrad. De omstandigheden vroegen om een krachtdadig handelen. Er moest niet alleen gehuild worden, er moest ook gehandeld worden. Het was de jonge Pinehas, die dit daadwerkelijk deed. Hij stond op, nam een speer en doodde hen beiden (vs. 7-8). Hier was heilige ijver aan het werk. Te midden van de ontrouw van het volk bleek de trouw van Pinehas, die getuigde van liefde zowel voor God als voor het volk. Zijn optreden leek niet liefdevol maar impulsief. Maar dat was niet zo. De situatie was zodanig dat een oordelend handelen noodzakelijk was. Wanneer Pinehas niet was opgetreden, zou dat juist een teken van liefdeloosheid en ontrouw zijn geweest.

Wanneer het ons niet interesseert dat medegelovigen bedreigd worden door zonde, dan zijn wij juist liefdeloos. Wanneer het ons niets kan schelen dat men van Gods wegen afwijkt, dan zijn wij ontrouw. De gemeente heeft mensen nodig met liefde voor God en voor Zijn gemeente. Er kunnen zich immers ook nu situaties voordoen, waarin een krachtdadig optreden zoals dat van Pinehas noodzakelijk is. Pinehas trad op zoals een chirurg dat doet bij kanker: radicaal wegsnijden. Straks zullen we zien dat naast ijver en trouw ook wijsheid belangrijk is. Maar in dit gebeuren van Numeri 25 valt de nadruk op *trouw* te midden van ontrouw.

Maar we moeten de les ook persoonlijk ter harte nemen, want *'wij struikelen allen in velerlei opzicht'* (Jak. 3:2). De apostel Petrus roept ons dan ook ertoe op onszelf te beijveren onze roeping en verkiezing te bevestigen, als remedie tegen struikelen (2 Petr. 1:10). Ik denk dat hij daarmee bedoelt dat wij moeten verwerkelijken wie wij zijn in Christus, en wat Zijn doel met ons leven is. Als de Israëlieten doordrongen waren geweest van Gods gedachten over hen en waren blijven zien op hun bestemming in het land (Num. 22-24), dan waren ze misschien niet in afgoderij vervallen. Als we meer zouden beseffen wie we geworden zijn in Christus, en wat Hij met ons leven wil doen, zouden we dan niet vaster staan? Als we struikelen, dan moeten we inderdaad treuren. Maar wij moeten ook handelen en ons beijveren om nieuwe struikelingen te voorkomen. We moeten onze trouw aan God opnieuw bevestigen, en wegdoen wat ons tot zonde verleidt. Wanneer men handelt zoals Pinehas, dan wordt er *verzoening* gedaan (Num. 25:13). Wanneer wij met zonde afrekenen zoals Pinehas dat deed met Zimri, dan worden wij in praktisch opzicht weer met God verzoend. Met dit doel voor ogen en handelend uit liefde, mogen wij dan anderen terechtwijzen (Ef. 6:1).

Pergamum

In Openbaring 2:12-17 vinden we de brief aan Pergamum. Daarin wordt verwezen naar Numeri 25. Het was Bileam, die aan Balak leerde hoe hij het volk moest verleiden (Num. 31:16). De gelovigen van Pergamum worden ertoe opgeroepen verleidende leer te bestrijden. Of het nu gaat over de leer van Bileam, of over de leer van de Nicoläieten (vs. 15), of over welke dwaalleer dan ook – zo'n leer moet bestreden worden. De Heer Jezus wordt hier dan ook gezien met een tweesnijdend scherp zwaard (vs. 12, 16).

In het Nieuwe Testament vinden we vaak dat de leer van de gnostici werd bestreden, die een bedreiging vormde voor de gemeente. Ook vandaag zijn er leringen die de gemeente bedreigen. Waar zijn de 'Pinehassen' van vandaag, die de strijd aangaan? Bent u een Pinehas?

God beloont

Omwille van zijn ijver voor God en voor het volk heeft Pinehas voor zich en zijn nageslacht een erfelijk priesterschap ontvangen. Na de dood van zijn vader volgde hij hem op als hogepriester (Richt. 20:26-28). Het hogepriesterschap bleef eeuwen lang, bijna onafgebroken, in zijn geslacht. In zijn nageslacht vinden we Azarja, die het priesterambt bekleedde in de tempel die Salomo te Jeruzalem had gebouwd (1 Kron. 6:4-10), en ook Ezra die de eredienst in Jeruzalem herstelde na de

Babylonische ballingschap (Ezra 7:1-5). Van deze laatste mogen we gerust zeggen dat hij een ijveraar was voor God en het volk, zoals Pinehas dit ook was geweest (vs. 10).

Bovendien kreeg Pinehas bij de verovering van het land een heuvel op het gebergte van Efraïm (Joz. 24:33). Volgens sommige bronnen verkreeg hij daarbij de stad Gibeā, die daarom in onderscheiding tot andere gelijknamige plaatsen 'Gibeā-Pinehas' heette. Dat zou dicht bij het latere Jeruzalem zijn geweest. De arbeider is immers zijn loon waard (Luk. 10:7; 1 Tim. 5:8). *'Want God is niet onrechtvaardig om uw werk te vergeten en de liefde die u betoond hebt voor Zijn naam, doordat u de heiligen gediend hebt en dient. Maar wij begeren dat ieder van u tot het einde toe dezelfde ijver betoont tot de volle zekerheid van de hoop, opdat u niet traag wordt maar navolgers van hen die door geloof en geduld de beloften beërven'* (Hebr. 6:10-12). Is God niet goed voor Zijn dienstknechten? Zo ook voor ons, wanneer wij met liefde en ijver Hem dienen en Zijn gemeente, ook al bewerkt Hij dit Zelf in ons (Fil. 2:13). Dit laatste neemt onze verantwoordelijkheid niet weg om onszelf helemaal toe te wijden aan Zijn dienst.

Pinehas, een ijverig en wijs man

Later zien wij Pinehas opnieuw optreden voor de HEERE en het volk (Joz. 22:9-34). De stammen uit het Overjordaanse (de Rubenieten, de Gadieten en de halve stam Manasse) bouwden in Gilead, het hun toegewezen gebied, een altaar. De overige stammen dachten dat ze zich daardoor afscheidden en in opstand kwamen tegen God, wat echter niet het geval was. Het was de priester Pinehas, die naar hen toeging, samen met tien oversten. Eén van de gebeurtenissen waarnaar hij in zijn rede verwees, was de ongerechtigheid met Peor. Hieruit kunnen we opmaken dat zijn ijver helemaal niet was verminderd! Van Kaleb, één van de twaalf verspieters, kunnen wij dezelfde les leren (Joz. 14:6-15; vooral vs. 11; 15:14-15). Als het nodig was gebleken, dan had Pinehas opnieuw gehandeld zoals in de dagen van Peor. Is er bij ons trouw en ijver wanneer wij oud geworden zijn, tot het einde toe (vgl. Hebr. 13:7)? Ook al zullen onze werkzaamheden verminderen, toch niet ons geloof, onze ijver voor de Heere, de trouw en liefde voor God en Zijn kinderen!

Nog een tweede les moeten we hier leren. Wat een wijsheid om het *woord* te verkiezen boven het *zwaard*! Wat zou er gebeurd zijn als Israël meteen ten strijde was getrokken tegen de twee-en-een-halve stam? Zou er dan een stam zijn uitgeroeid? Dat kon niet, evenmin als het mogelijk was met de stam Benjamin enige tijd later (Richt. 21). Maar er zou op z'n minst veel onnodig bloed vergoten zijn en

veel leed zijn aangericht. Gaat het, jammer genoeg, vaak niet zo in de gemeente? Men trekt ten strijde op basis van vermoedens, verkeerde interpretaties, vooroordelen e.d. Zou het niet raadzaam en wijs zijn, zoals de Israëlieten deden, eerst eens poolshoogte te nemen en elkaars hart en motieven te leren kennen? Zou er niet veel leed, pijn en strijd voorkomen kunnen worden in de gemeente? Misschien zouden we dan meer tot de vaststelling moeten komen dat wat anderen doen, *goed* blijkt te zijn in onze ogen (vs. 30, 33). We zouden God loven en niet meer eraan denken tegen elkaar te strijden (vs. 33). Als we ten strijde moeten trekken, dan moeten we dat doen. Maar een onnodige strijd is zinloos en verkeerd (vgl. Luk. 9:49-50). Ijver moet gepaard gaan met wijsheid en bedachtzaamheid. Onze ijver mag ons niet blind maken!

De herinnering aan Pinehas

Pinehas en de deuterocanonieke boeken

Het Joodse volk herinnert zich Pinehas als een belangrijk persoon. In het boek Jezus Sirach wordt van hem gezegd dat hij de derde is geweest die zich roem verwierf, na Mozes en Aäron, tijdens de reis door de woestijn, 'omdat hij ijverde voor de God van alles en voor zijn volk in de bres sprong' (45:23).

In 1 Makkabeeën wordt Mattathias, die de opstand tegen Antiochus Epiphanes ontketende (waarna deze voortgezet werd door zijn zonen, waarvan Judas de bekendste is), vergeleken met Pinehas (2:24-26), omwille van de soortgelijke ijver die beide mannen hadden voor God. In zijn laatste woorden, waarin hij zijn zonen oproept te ijveren voor de wet en hun leven te geven voor het verbond van de voorvaderen, noemt hij Pinehas (naast Abraham, Jozef, Jozua, Kaleb, David, Elia, Daniël en zijn vrienden) als een voorbeeld voor hen. Hoewel het hier om deuterocanonieke geschriften gaat, tonen deze wel aan dat Pinehas een belangrijk persoon is gebleven bij de Joden. We willen hem niet verheerlijken, maar ere wie ere toekomt is een Bijbels principe.

De opstand van de Makkabeeën is van groot belang geweest voor het voortbestaan van Israël. Antiochus had immers niet minder op het oog dan 'wat er aan Joden in Jeruzalem nog woonde uit te roeien, de herinnering aan hen in die stad uit te wissen, hun gebied met vreemdelingen te bevolken en hun land onder dezen te verdelen' (1 Makk. 3:35-36). We mogen hier ongetwijfeld aan een poging van de satan denken om Gods plannen ten aanzien van Israël te dwarsbomen. Slechts anderhalve eeuw later zou immers de Messias komen! Het is een vergelijkbare

situatie als in de tijd van Pinehas. Het gebeuren waarbij het volk zich verbond met Baäl-Peor (Num. 25), vond plaats kort voor de intocht in het land Kanaän, het land van de belofte (vgl. Num. 22:1 met 33:48). Ook daarin mogen we een poging van de satan zien om Gods plan met betrekking tot Israël te verhinderen.

Er is nog een tweede parallel te trekken. In beide situaties was er lauwheid opgetreden. In de tijd van Pinehas rekende het volk niet meer met de geboden van God en koppelde zich aan Baäl-Peor. In de tijd van de Makkabeeën waren er ook velen die zich om de wet niet meer bekommerden, en een verbond wilden sluiten met de omringende volken (1 Makk. 1:11). Is het ook niet daarom dat Paulus ons in 1 Korinthiërs 10:8 aan de episode van Baäl-Peor herinnert? *Om ons op te wekken tot trouw en ijver in tijden van lauwheid*. Dat maakt de les van dit gebeuren ook heel actueel voor ons! Zeker voor ons die vandaag de dag profetisch gezien leven in de tijd van Openbaring 2 en 3: de tijd van Laodicea, een tijd van lauwheid. Ook de waarschuwing aan het adres van Thyatira brengt het gebeuren dicht bij ons (Openb. 2:20).

In de Schrift

Naast de deuterocanonieke gegevens omtrent Pinehas valt Psalm 106:28-31 te noemen: *‘Ook koppelden zij zich aan Baäl-Peor, zij aten de offers voor de doden. Zij verwekten de HEERE tot toorn met hun daden, zodat er een plaag onder hen uitbrak. Toen stond Pinehas op en oefende gericht en de plaag werd tot stilstand gebracht. Het is hem gerekend tot gerechtigheid, van generatie op generatie, tot in eeuwigheid’*.

Ook in 1 Kronieken 9:20 vinden we de herinnering aan Pinehas terug: *‘Pinehas, de zoon van Eleazar, was vroeger de verantwoordelijke leider van hen; de HEERE was met hem’*. Het gaat hier om de poortwachters van de stad Jeruzalem. Er wordt een vergelijking gemaakt met de bewaking van de legerplaats tijdens de woestijnreis. Daarmee wordt gedoeld op de tabernakel. De deurwachters moesten de heilige woning van God bewaken en de schatten die daarin waren. Pinehas heeft de leiding over hen gehad. Het feit dat hij vermeld wordt, bewijst dat er een goed getuigenis over hem voortleefde met betrekking tot de dienst die hij had verricht. Het is alsof men wilde zeggen: *‘als de poortwachters van Jeruzalem het even goed doen als de deurwachters van de legerplaats destijds onder de leiding van Pinehas, dan kunnen we gerust gaan slapen’*. Pinehas, die we kennen als iemand met ijver voor God, zal ook de mannen die onder zijn bevel stonden, wel hebben aangespoord tot ijver.

Hoezeer heeft de gemeente vandaag weer behoefte aan mensen als Pinehas, die met ijver willen gaan voor de dingen van God! Mensen die als poortwachters trouw en opmerkzaam de wacht houden. Streng als dit nodig blijkt, met wijsheid en altijd met een liefdevol hart voor God en de gemeente. Laten de mensen met ijver en liefde voor God ook anderen opwekken tot ijver en liefde voor Hem! Hoort u ook bij hen?

